

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/161876,80-rocznica-roz poczenia-ewakuacji-Armii-Polskiej-ze-Zwiazku-Sowieckiego-do-Iranu.html>
26.04.2024, 23:30

80. rocznica rozpoczęcia ewakuacji Armii Polskiej ze Związku Sowieckiego do Iranu

Data publikacji 24.03.2022

24 marca 1942 r. rozpoczęła się ewakuacja Armii Polskiej pod dowództwem gen. Władysława Andersa ze Związku Sowieckiego. Do 5 kwietnia 1942. z terenu ZSRS do Iranu wjechało 33 000 żołnierzy i 11 000 osób cywilnych.

Wyjazd został uzgodniony 18 marca podczas spotkania gen. Władysława Andersa z Józefem Stalinem. Oficjalnie ZSRS nie był w stanie zapewnić polskim oddziałom wystarczającej ilości żywności. W marcu 1942 r. 70 000 polskich żołnierzy otrzymywało tylko 26 000 racji żywnościowych, z których korzystała również polska ludność cywilna skupiona wokół ośrodków tworzenia Wojska Polskiego na Wschodzie. Polskie dowództwo znajdowało się również pod presją Sowietów. Ci drudzy żądali, aby polskie dywizje (które jeszcze nie zakończyły formowania) skierowano do walki.

W pierwszej turze ewakuacji do wyjazdu przygotowano żołnierzy, dla których Związek Sowiecki nie mógł dostarczyć żywności. W związku z tym oddziały wyjeżdżające na Bliski Wschód miały być doformowane do pełnych stanów osobowych, wyposażone i uzbrojone przez Brytyjczyków.

W Związku Sowieckim pozostało jeszcze ok. 40 000 żołnierzy oraz nieokreślona ilość cywilów. Liczby te zmieniały się z dnia na dzień, do ośrodków formowania polskich oddziałów ciągle napływali nowi ochotnicy oraz kobiety i dzieci. Kolejną turę ewakuacji rozpoczęto 19 sierpnia 1942 r. Do 31 sierpnia z ZSRS opuściło 45 000 żołnierzy oraz 25 000 cywilów. Następnie do listopada 1942 r. na Bliski Wschód wyjechało kolejne 2 500 osób, w tym 700 żołnierzy. Łącznie z „nie ludzkiej ziemi” udało się wydostać ok. 115 000 osób. Jednak tysiące Polaków nie miało tego szczęścia, zmarli w wyniku niedożywienia i chorób w miejscach formowania polskich oddziałów. Liczbę osób zmarłych szacuje się na 10 000 żołnierzy i cywilów.

Aby nie zatarła się pamięć o dramatycznych losach Polaków i ostatecznym ich ocaleniu Instytut Pamięci Narodowej rozpoczął realizację projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. W ramach działań, które obejmą swym zasięgiem kilkadziesiąt krajów w Azji, Europie, Afryce i obu Amerykach, odbędzie się szereg wystaw i wydarzeń towarzyszących niniejszemu przedsięwzięciu. Inauguracja projektu miała miejsce 18 marca br. w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego. Obecnie wystawę można już oglądać na dziedzińcu Zamku

Królewskiego oraz na Targu Węglowym w Gdańsku – Plac przy Bramie Wyżynnej.

W związku z realizacją projektu Instytut Pamięci Narodowej wyda książki i materiały edukacyjne, przygotuje szereg koncertów, konkursów, spotkań i konferencji naukowych związanych z tematem projektu. Planowane jest również poszukiwanie fotografii, dokumentów i relacji oraz odnowienie zapomnianych miejsc pamięci – tablic, pomników i cmentarzy rozsianych po całym świecie.

Zapraszamy na stronę internetową projektu: <https://szlakinadziei.ipn.gov.pl/>

Relację z uroczystości inauguracyjnej projektu znajdziecie Państwo pod adresem:
<https://www.youtube.com/watch?v=8ikF4GwdjIE>